

Тому для управління педагогічним процесом важливо навчити студентів перетворювати педагогічну теорію в інструмент педагогічних дій, що неможливо без моделювання професійних ситуацій та реалізації принципу рольової перспективи у ході педагогічної підготовки, оволодіння студентами навичками аналітичного осмислення педагогічних ситуацій. Було також встановлено, що саме при використанні принципу рольової перспективи у навчальному процесі у студентів чітко проявляються уміння не тільки виконувати фактичний та оціночний аналіз завдань-ситуацій, а й здатність до використання одержаних знань і вмінь, до аналізу власної поведінки, спостерігалася стійка потреба використання одержаних знань. У результаті розв'язування педагогічних задач студенти стали краще орієнтуватися у практичних ситуаціях; аналізувати умови, обгрунтовувати певний спосіб розв'язування аргументами; у них з'явилася здатність до передбачення, вміння прогнозувати свої дії, зростає активність професійної позиції.

О.А.Гаврилюк

КОМУНИКАТИВНО – ТВОРЧІ ЗДІБНОСТІ ЯК ОСНОВНИЙ ПОКАЗНИК КОМУНИКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ

В пропонуваній статті комунікативно-творчі здібності розглядаються як показники комунікативної культури. Розглядається структура і визначення комунікативно-творчих здібностей, шляхи їх розвитку і формування.

The article describes communicative and creative abilities as the feature of teachers' communicative culture. The author gives the structure and the definition of communicative abilities and the ways of their development and formation.

У переломні етапи розвитку суспільства завжди особливу актуальність здобувають питання, пов'язані з культурою, зокрема з духовною, моральною, культурою взаємовідносин між людьми. Стає очевидно, що від того, які цінності будуть сформовані в молоді сьогодні залежить успішність цивілізованого розвитку нашого суспільства. Комунікативна культура є найважливішою складовою частиною професійної компетентності будь-якого фахівця, але, реалізуючись в педагогічній діяльності, вона додає їй професійну спрямованість і сприяє прояву пізнавальної, інтелектуальної і духовної активності особистості педагога.

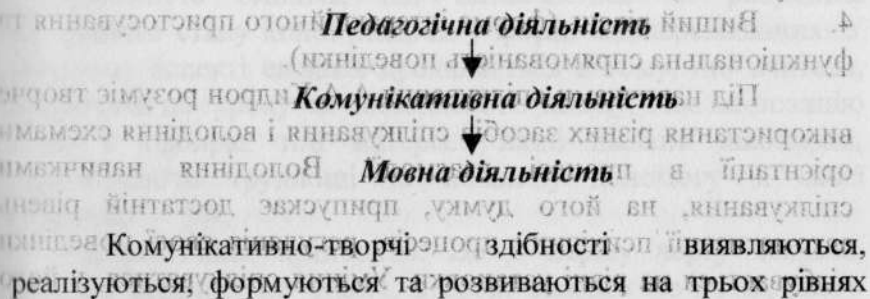
Комунікативна культура вчителя невід'ємна складова частина професійно-педагогічної культури і культури особистості зокрема, впливає з неї, і являє собою ступінь засвоєння комунікативного досвіду у виді знань, умінь, навичок. Найважливішою ознакою професіоналізму вчителя є його здатність використовувати ті чи інші форми та прийоми навчання і виховання учнів, виражати до кожного з них своє особисте відношення. Необхідно зазначити, що прояв відношення вчителя до вихованця чи до його вчинків має відбуватись в рамках культурної взаємодії, а не, наприклад, монотонним повчанням. Уміння розбиратись в своїх учнях, вірно оцінювати їхні вчинки, здатність адекватно реагувати на їхню поведінку, вибирати систему методів виховання, які якнайкраще відповідають індивідуальним особливостям учнів – це і є показники комунікативної культури майбутнього вчителя.

Зрозуміло, що опанувати всім арсеналом гнучких засобів індивідуального підходу в педагогічній діяльності

вчитель зможе, якщо його спілкування стане постійним процесом пізнання інтересів, смаків, характеру своїх учнів. Тільки тоді, коли вчитель досконально буде знати своїх вихованців, він буде спроможний на основі цих знань будувати правильні взаємини, домагаючись поставлених педагогічних цілей. Звичайно, це вже буде інший рівень професійного спілкування, який припускає (продуманість, послідовність і обґрунтованість усіх його стратегічних і тактичних засобів і прийомів). Ми вважаємо, що професійного рівня педагогічного спілкування можливо досягти в процесі формування комунікативної культури майбутніх педагогів.

Вчитель — це професіонал, головне призначення якого будувати виховну (конструктивну) взаємодію з учнем чи класним колективом. Якщо мета шкільного навчання — розвиток особистості учня, то комунікативна компетентність, виражена деякою мірою сформованості комунікативної культури педагога, повинна бути його центральною професійною характеристикою.

ґрунтом для формування комунікативної культури майбутнього педагога є комунікативно-творчі здібності. Ці здібності педагога формуються та розвиваються в умовах його комунікативної діяльності, сама ж комунікативна діяльність вчителя обумовлена його педагогічною діяльністю. Рівневий аналіз комунікативної діяльності вчителя можна відобразити за наступною схемою:

Комунікативно-творчі здібності виявляються, реалізуються, формуються та розвиваються на трьох рівнях

одночасно: на рівні педагогічної, комунікативної та мовленевої діяльності, що не суперечить системно-інтегративному характеру спілкування.

Останнім часом у дослідженні здібностей існує тенденція до поєднання двох підходів: діяльнісного (А.Н.Леонтьєв, К.К.Платонов, В.А.Крутецький, А.А.Кидрон, Н.В.Кузьміна) і системно-генетичного (В.Л.Шадриков, Е.П.Ільїн, Д.А.Регуш, А.В.Коропів). У рамках позначених концепцій під комунікативно-творчою здатністю розуміється загальна здатність, пов'язана з різноманітними підструктурами особистості і, що виявляється в навичках суб'єкта спілкування вступати в соціальні контакти, регулювати ситуації взаємодії, творчо підходити до рішення задач комунікації, а також досягати в міжособистісних відносинах переслідуваних комунікативних цілей.

У структурі комунікативних здібностей А.А.Кидрон виділяє чотири рівня:

1. База комунікативного потенціалу людини, що охоплює соціальні та соціально-психологічні передумови до спілкування (комунікативні засоби, схеми орієнтації взаємодії, зовнішність, темперамент, статус індивіда в мікроколективі тощо).
2. Нижчий рівень прояву комунікативних здібностей (навички спілкування).
3. Середній рівень комунікативних здібностей (уміння спілкуватися).
4. Вищий рівень (форма інтеракційного пристосування та функціональна спрямованість поведінки).

Під навичками спілкування А.А.Кидрон розуміє творче використання різних засобів спілкування і володіння схемами орієнтації в процесі взаємодії. Володіння навичками спілкування, на його думку, припускає достатній рівень автоматизації психічних процесів, регуляція своєї поведінки відбувається на рівні установок. Уміння спілкуватися, у його

розгляді, припускає відносно автономну комунікативну задачу з цілеспрямованим використанням різних навичок спілкування [2].

У структурі комунікативно-творчих здібностей ми виділяємо дві основних складових: інтелектуально-логічні й емоційно-евристичні здібності. До числа інтелектуально-логічних комунікативно-творчих здібностей належить:

- готовність до спілкування;
- комунікативний потенціал, що містить у собі такі характеристики як зовнішність людини, престиж, позиція в мікрогрупі, вік, стан здоров'я тощо;
- здатність пізнавати людей;
- здатність критично оцінити педагогічну ситуацію, що створилася, і зайняти стосовно неї адекватну позицію;
- здатність прогнозувати поведінку;
- здатність моделювати можливості діалогічного спілкування в різних його проявах;
- здатність активно слухати;
- здатність аргументувати;
- здатність до співробітництва;
- здатність доводити, переконувати;
- здатність логічно оцінювати свої дії.

До числа емоційно-евристичних комунікативно-творчих здібностей належать:

- розвинута перцепція й інтуїція;
- розвинута емпатія, що визначається як розуміння емоційного стану іншої людини у формі співпереживання. У творчому аспекті емпатія проявляється в тому, що вчитель, готуючись до уроку чи позакласного заходу, стає на позицію учнів і підбирає той матеріал, який цікавий школярам, передбачаючи труднощі та можливу допомогу зі своєї сторони;
- педагогічний артистизм. Це в першу чергу яскраве, виразне втілення не чужих, а своїх власних почуттів, свого

духовного стану, своєї щирої любові до дітей. Для цього вчителю необхідний приємний голос, володіння різними інтонаційними переходами, виразна міміка і жести, тонкий гумор, що є показником неабиякого інтелекту і культури особистості;

- здатність адекватно передавати і сприймати емоції;
- здатність до невербального самовираження;
- почуття гумору;
- емоційна стійкість;

-здатність рефлексивно керувати своїм "Я", тобто здатність до оперативної самооцінки власної поведінки, її миттєва корекція, зміна зайнятої позиції. Рефлексія дозволяє вчителю займати адекватну педагогічній ситуації позицію, вибирати придатний тон і темп діяльності, скорочувати і полегшувати шлях до поставленої мети спілкування, уникати бар'єрів комунікації, сприяти діалогу і взаєморозумінню.

Усі компоненти структури комунікативних здібностей взаємозалежні, тому процес їх формування необхідно будувати з урахуванням спроектованого впливу на кожний з компонентів з метою виявлення змісту, структури, критеріїв, показників і рівнів сформованості комунікативно-творчих здібностей. Формування цих здібностей являє собою процес становлення тих з них, якими вчитель раніше не володів. Ступінь їхньої сформованості відображає певний рівень володіння прийомами і засобами комунікативної діяльності та визначає ступінь і рівень сформованості комунікативної самостійності педагога, що в остаточному підсумку визначає рівень комунікативної культури особистості.

Процес розвитку комунікативних здібностей учителя являє собою процес рішення комунікативних задач, що містить у собі поступовий перехід від елементарних задач, заснованих на знаннях і першому досвіді, до задач більш високого рівня. Процес розвитку комунікативних здібностей характеризується ступенем педагогічної майстерності вчителя

в рішенні комунікативних задач — від соціально-перцептивних умінь до здібностей більш високого ступеня — комунікативних.

Дослідження, які ми провели за допомогою анкетування, тестування, спостереження та самохарактеристик студентів показали, що формування комунікативно-творчих здібностей студентів відбувається тим успішніше, чим вище рівень засвоєння ними теоретичних знань і чим краще засвоєні ними практичні уміння та навички.

Зміст і методика навчально-виховного процесу у вищому педагогічному закладі на цей час не забезпечує якісного та ефективного формування всіх комунікативних властивостей особистості, тому необхідно інтенсивніше використовувати позааудиторний час в процесі формування комунікативно-творчих здібностей. Тому ми пропонуємо використовувати якнайчастіше позааудиторні виховні заходи в процесі формування та розвитку комунікативно-творчих здібностей майбутнього вчителя.

Звичайно, неможливо вимагати від кожного вчителя працювати в режимі творчості, намагались постійно шукати нові шляхи розвитку педагогічного процесу. Але розкрити майбутньому вчителю поняття комунікативно-творчих здібностей, показати їх значення, розкрити способи формування у себе творчих якостей та умінь, включити студентів у творчий процес необхідно обов'язково. Цього вимагає суть педагогічної діяльності, закономірний розвиток педагогічної думки і педагогічної практики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Айзенк Г. Проверьте свои способности. – М.: Педагогика, 1992.

2. Бурлаков В.В. Формирование и развитие коммуникативных способностей учителя иностранного языка: Автореф. ... канд.псих.наук. 19.00.05/ Ин-т молодежи. - М., 1991, 25 стр.
3. Иконникова С.Н. Диалог о культуре. – Л.: Лениздат, 1987.
4. Кидрон А.А. Коммуникативная способность и ее совершенствование: Автореф. ... канд.псих.наук. 19.00.05/ Лен. гос. ун-т им. А.А.Жданова., Л., 1981, 19 с.
5. Кондрашова Л.В. Методика подготовки будущего учителя к педагогическому взаимодействию с учащимися. – М.: Прометей, 1990.
6. Лазарев М.О. Основи педагогічної творчості: Навчальний посібник для пед. ін-тів. Суми: ВВП "Мрія" - ЛТД, 1995р. - 212с.

В.В.Іванова

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА В УМОВАХ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Статья посвящена вопросу формирования творческих способностей студентов. А также рассматриваются условия формирования творческих способностей в условиях высшей школы.

This article deals with the question of formation of formation of students' creative abilities. The author shows the specific conditions to form students' creative abilities at schools of higher learning.

В даний час у зв'язку з підвищенням людського фактора в новому демократичному суспільстві зростає інтерес до формування творчих здібностей майбутнього вчителя. Збільшилася потреба у фахівцях здатних створити умови для самоосвіти, самореалізації учнів у навчальному закладі. Пріоритетними напрямками у формуванні особистості вчителя на сучасному етапі становлення національної вищої школи є розвиток творчих здібностей, творчої уяви, інтуїтивного мислення, оригінальних способів дії, відходу від стандартних шаблонів, тощо. Тільки володіючи цими навичками майбутні педагоги зможуть змінити характер сучасної освіти відповідно до соціального замовлення на розвиток творчих здібностей особистості учня.

На сьогоднішній день у педагогіці ще недостатньо створено діючих методик і умов вивчення і керування процесом формування готовності до педагогічної творчої діяльності. До основних труднощів, що виникають у цій нелегкій справі можна віднести те, що предметом педагогічної творчості є жива людина, і до того ж творча діяльність кожної особистості оригінальна і неповторна.

Основою для формування творчої діяльності виступають творчі здібності. Вони формуються та розвиваються в умовах творчої педагогічної діяльності вчителя.

В своєму дослідженні ми спирались на діяльнісний підхід в розумінні здібностей (А.Н.Леонтьєв, К.К.Платонов, В.А.Крутецький, А.А.Кидрон, Н.В.Кузьміна, Л.В.Кондрашова). Провівши аналіз робіт різних дослідників ми визначили які з творчих здібностей особистості є основними для педагога:

- абстрагування – здатність, відволікаючись від несуттєвого, утворювати абстрактні поняття;
- емоційна стійкість, що забезпечує витримку;
- здатність до ідентифікації себе з іншими;

- гнучкість мислення – здатність переключатися з однієї розумової операції на іншу;
- критичність мислення – здатність контролювати інформацію, що надходить; нешаблонне мислення;
- легкість генерування ідей – здатність створювати нові ідеї;
- професійно – педагогічне мислення, тобто таке мислення, що дозволяє проникати в причинно – наслідкові зв'язки педагогічного процесу, аналізувати свою діяльність, шукати науково обґрунтоване пояснення успіхів і невдач, передбачати результати роботи;
- перенос досвіду – здатність використовувати засвоєні зразки діяльності в новій ситуації;
- здатність розвивати ідею – вміння всебічно проробити ідею;
- творча уява – здатність створювати нові комбінації досвіду;
- почуття проблеми – здатність самостійно бачити і ставити проблеми.

Володіючи такими якостями педагог зможе легко та ефективно вирішити будь-яку проблему, що виникне під час педагогічного процесу. Дані якості характерні для людини здатної до самовдосконалення, вони допоможуть адаптуватися до будь-яких умов роботи, що постійно змінюються.

Слід зазначити, що творчі здібності педагога належать до пізнавально - операційного компоненту структури готовності до творчої діяльності. В визначенні структури готовності до творчої діяльності ми спирались на дослідження Л.В.Кондрашової. Вона виділяє наступні компоненти:

- мотиваційний (професійні установки, інтереси, прагнення займатися педагогічною роботою);

- орієнтаційний (ціннісно – професійні орієнтації, основою яких є професійна етика, професійно – педагогічні ідеали, принципи, переконання, готовність діяти відповідно до них);
- пізнавально – операційний (професійна спрямованість уваги, уявлень, сприймання, пам'яті, педагогічне мислення, творчо - педагогічні здібності, знання, дії, операції і заходи, необхідні для успішного здійснення професійної діяльності);
- емоційно – вольовий (почуття, вольові процеси, що забезпечують успішний перебіг і результативність діяльності педагога; емоційний тонус, емоційна сприятливість, цілеспрямованість, самовладання, наполегливість, ініціативність, рішучість, самостійність, самокритичність, самоконтроль);
- психофізіологічний (властивості і здібності, які забезпечують вчителю високу працездатність у виконанні професійних функцій: впевненість у своїх силах, прагнення наполегливо і до кінця доводити розпочату справу, здатність вільно керувати своєю поведінкою і поведінкою інших, активність і саморегулювання, урівноваженість і витримка);
- оцінюючий (самооцінка своєї професійної підготовки і відповідність процесу розв'язання професійних завдань оптимальним педагогічним зразкам) [2].

Поряд з оволодінням творчими здібностями не можна недооцінювати роль професійних знань педагога. “Професійні знання педагога... спрямовані на становлення зрілої людини, виконують функції формування його як суб'єкта пізнання, спілкування і праці, виховують у нього ціннісні відносини до людей, світу і діяльності, служать розвитку природних задатків, у тому числі і творчих” [1]. З цього випливає, що використання творчих здібностей педагога спрямоване не на повторне відкриття для себе загальновідомих педагогічних прийомів, а на розробки, які будуть носити елементи новизни більш ймовірні при наявності глибоких знань по предмету. Тому вони мають велику практичну і соціальну значимість.

Розуміння учасниками педагогічного процесу того факту, що термін “готовність до творчої педагогічної діяльності” - містить у собі не тільки визначений запас творчих здібностей, а і такі якості особистості, що забезпечують успішне виконання професійних функцій: переконання, педагогічні здібності, інтереси, професійна пам'ять, мислення, увага, педагогічна спрямованість думки, працездатність, емоційність, моральний потенціал особистості, тобто відношення до явищ, подій. Професійним обов'язкам із точки зору моральних суспільних норм і вимог обраної професії вчителя сприяє створення в колективі оптимальних умов для творчої діяльності.

Спробуємо виділити сукупність педагогічних умов, що роблять найбільший вплив на формування в студентів здібностей до творчої педагогічної діяльності. У першу чергу необхідно відзначити, що існують умови які виступають як необхідна передумова до педагогічної творчості і ті, котрі впливають безпосередньо на процес творчості. У найбільш сприятливій ситуації формування умов для творчої педагогічної діяльності, відбувається взаємозв'язок і взаємодія між цими умовами. Результатом їх взаємодії має бути створення такої атмосфери в навчальному процесі, яка вимагала від студентів активної творчої діяльності.

Провівши власне дослідження ми виділили наступні оптимальні умови для формування творчих здібностей майбутнього педагога:

- наявність у студентів позитивного відношення і стійкої потреби, як мотива до творчої діяльності;
- чітке уявлення студентами особливостей, змісту, засобів, форм і методів творчої діяльності вчителя;
- залучення студентів у творчу діяльність професійно-педагогічної спрямованості;

- чітке представлення типових труднощів, що зустрічаються у творчій діяльності вчителя і здатність вибрати оптимальні способи їхнього подолання;
- стійка потреба майбутніх педагогів у систематичній роботі над собою на шляху удосконалювання своїх творчих здібностей;
- професіоналізація підготовки студентів до творчої діяльності;
- своєчасна діагностика рівнів розвитку в майбутніх педагогів творчих здібностей і умінь організувати не тільки свою, але і діяльність своїх вихованців;
- забезпечувати створення гуманістичних відносин у мікрогрупі, атмосферу загальної зацікавленості у виконанні творчих функцій.

У результаті дослідження ми отримали дані про те, що для самостійного розвитку будь-якого процесу, необхідно позитивне відношення до нього його учасників. У наслідку позитивного відношення виникає потреба в розвитку якостей особистості необхідних для професійної участі в цьому процесі. Потреба у творчій діяльності дозволяє сформулювати одне з основних умов формування готовності до творчої педагогічної діяльності, а саме – мотивацію цієї діяльності. Адже мотив – це рушійна сила дії особистості. Мета і програма дії, з яких складається мотив, утворюють механізм для запуску “програми дії”, тому, що ефективність будь-якого процесу прямо залежить від відношення особистості до необхідної діяльності. На основі цього можна стверджувати, що найважливішою умовою формування готовності до творчої діяльності є умотивованість цієї діяльності.

Не менш важливою умовою після мотивації є діагностика рівня розвитку творчих здібностей у майбутніх педагогів. Діагностику творчих здібностей доцільно проводити за наступними показниками:

1. Інтерес, потреба й установка на творчу діяльність.

2. Знання теоретичних основ творчої діяльності.
3. Наявність вольових якостей що забезпечують результативність творчої діяльності.
4. Здатність до об'єктивної оцінки і самооцінки результатів творчої діяльності.

Треба зазначити, що про результат формування творчих здібностей можна судити через досить тривалий час. З цього випливає, що проводячи періодичну діагностику процесу формування здібностей майбутніх педагогів до творчої діяльності можна впливати на результати самого процесу формування творчих здібностей, вносячи в нього своєчасні корективи.

Необхідно пам'ятати, що формування здібностей до творчої педагогічної діяльності – процес динамічний. Як відомо, творчі здібності можуть бути розвинені лише в діяльності, яка потребує нестандартних рішень та дій. В основі розвитку творчих здібностей студентів лежить оволодіння теорією педагогічної науки, методичними знаннями і безпосередня практична діяльність під час педагогічної практики та лабораторно - практичних занять.

Для успішного формування творчих здібностей необхідно розробити методику розвитку творчої діяльності студентів, що передбачає зміни характеру, змісту, методів підготовки студентів до виконання творчих функцій. Систему завдань, які ґрунтуються на принципах диференціації та індивідуалізації з урахуванням можливостей та творчих здібностей майбутніх педагогів; сукупності умов і засобів, що забезпечують активність, самостійність, ініціативність при включенні студентів у ситуації професійного вибору і практичних дій. Саме ці питання ми маємо намір розглянути в подальших наших дослідженнях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гинеценский В.И. Знания как категория педагогики. – ЛГУ, 1989. – 144 с.
2. Кондрашова Л.В. Морально – психологічна готовність студента до вчительської діяльності. – К., “Вища школа”, 1987. – 54 с.

Л.О.Савченко

УПРОВАДЖЕННЯ ДІАГНОСТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВИЩОЇ ШКОЛИ

Эта статья рассматривает внедрение диагностических технологий в учебный процесс высшей школы. Дано определение диагностические технологии, функции, цель диагностических методик. Сформулированы основные положения диагностирования, рассмотрены способы использования диагностических технологий на занятиях по курсу педагогических дисциплин.

This article describes the inculcation of diagnostic technologies into teaching process of higher school. The author gives the definition of diagnostic technologies, function, the object of diagnostic methods. The article deals with the main principles of diagnostic process, methods of using diagnostic technologies during the lessons on pedagogical discipline.

У сучасній школі перед учителем стоїть завдання оволодіння об'єктивними науковими знаннями про індивідуальні особливості учнів. Новий перспективний напрямок – діагностичні технології працює на даній ділянці.

Частина шаблонних педагогічних прийомів не спрацьовує в деяких окремих випадках. Це відбувається через те, що не враховуються своєрідність, неповторність школяра, характер його особистості. Методи педагогічної діагностики спираються на своєрідність індивідуальних психологічних особливостей конкретної дитини у даний момент його розвитку в конкретних педагогічних ситуаціях.

Педагогічна діагностика довела необхідність перш за все науково обґрунтованих методів одержання відомостей про учня. Більше того, вона забезпечує науковий підхід до навчальної діяльності відповідно до вимог школи. Учителю-початківцю необхідно оволодіти технологією діагностування школярів у зв'язку з тим, що змінюються вимоги до майбутнього вчителя та до системи навчання в цілому. Така технологія повинна готувати спеціаліста, здатного творчо працювати й нестандартно мислити.

Вивчаючи роботи Вітулака Р.Г., Гуревича К.М., Підласого П.І., Фрідмана Л.М., Шмельова О.Г. та інших ми дійшли висновку, що діагностична технологія – це система способів, процедур, методик, методів висвітлення обставин, умов і факторів функціонування педагогічних об'єктів, проникання педагогічних процесів, установлення їх ефективності та наслідків щодо заходів, які передбачаються або здійснюються. У цілому це технологія пізнання різних процесів, явищ і визначення правильного й точного діагнозу. Діагностична технологія припускає розпізнавання стану певного об'єкту або системи шляхом швидкої реєстрації його суттєвих параметрів і наступного ставлення до певної діагностичної категорії з метою прогнозу поведінки в бажаному напрямку.

До основних понять діагностичної технології можна віднести діагностичні ознаки й діагностичні категорії. Ознаки можна безпосередньо спостерігати та реєструвати. Категорії приховані від безпосереднього спостереження. Основна

проблема у педагогічній діагностиці полягає в тому, що між ними немає принципових взаємодозначних зв'язків. Поняття діагностичної технології тісно пов'язане з поняттям психологічного тестування, але не зводиться до нього повністю, оскільки, крім тестів, існують експертні діагностичні методики.

Метою технології діагностування є своєчасне виявлення, оцінювання, аналіз протікання навчального процесу щодо його продуктивності. В неї вкладається глибший зміст, ніж у традиційну перевірку знань і умінь студентів. Перевірка лише констатує результати, не пояснюючи їх, діагностування розглядає результати у зв'язку зі шляхами, способами їх досягнення, виявляє тенденції, динаміку формування продуктів навчання. Діагностичні технології включають:

- контроль;
- оцінювання;
- перевірку;
- накопичення статистичних даних, їх аналіз;
- виявлення динаміки, прогнозування подальшого розвитку подій.

Діагностичні технології виконують такі функції:

- діагноз (що може студент);
- констатація (що знає та вміє студент);
- прогноз (чого можна досягти в подальшій роботі).

Для впровадження в курсах “Педагогіка”, “Історія педагогіки” відповідних завдань нами була розроблена система діагностування студентів з метою виявлення різних рівнів знань і творчих можливостей майбутніх спеціалістів. Запропонована нами діагностика орієнтувалась на: внутрішню та зовнішню корекцію у випадку неправильної оцінки результатів навчання; виявлення прогалин у навчанні; мотивацію з метою заохочення за досягнуті успіхи; виявлення

умов і факторів навчання, планування наступних етапів навчального процесу.

Робота проводилась поетапно.

I етап – діагностико-орієнтувальний: виявити рівень початкової підготовки умінь і знань студентів до майбутньої педагогічної діяльності.

II етап – діагностико-практичний: залучення студентів до різноманітної творчої діяльності, формування позитивного ставлення до неї, закріплення одержаних знань, умінь і розвиток особистісних якостей у майбутніх вчителів.

III етап – діагностико-оцінний: аналіз одержаних результатів з наступною корекцією рівнів розвитку творчих здібностей студентів. Дана система включає самодіагностику особистості, оцінювання своїх можливостей у конкретних ситуаціях; самооцінку особистісних рис і загальнонавчальних умінь; тестування; анкетування; контрольні роботи; експертні оцінки та ін.

У своєму дослідженні ми спирались на розроблені положення діагностування американським вченим Б.Блюмом, які включали в себе показники різнорівневої підготовки студентів. Наприклад: перший рівень означає уміння пізнавати факти; другий рівень дозволяє здійснювати відтворення матеріалу. Третій рівень уже пов'язаний з діяльністю, яка забезпечує розв'язання певного рівня складності завдань.

На заняттях з курсу “Педагогіка” пропонуються завдання, які включають ключові слова на пізнання: перерахуйте, співвіднесіть, сформулюйте, встановіть, опишіть. Завдання з аналізу ускладнюються і включають такі поняття: розкладіть на складові; поясніть причини; порівняйте; розкладіть по порядку; класифікуйте; поясніть як і чому.

Діагностичні методики використовують завдання на синтез (розробіть новий урок; що відбудеться, якщо...;

придумайте інший варіант, якщо інша причина...), оцінку (установіть норми; відберіть і виберіть; вискажіть критичне зауваження та ін.).

Різноманітні методи діагностики дозволили більш точно з урахуванням індивідуальних особливостей виділити творчі завдання за трьома рівнями складності для студентів других, третіх курсів. Складені завдання мають не тільки інформативну, але і професійну спрямованість, встановлюють тісний зв'язок теорії з педагогічною практикою, сприяють перебудові особистості студента. Складність при розробці діагностичних завдань полягала в тому, щоб використати їх, з одного боку, для вирішення, поглиблення фундаментальних знань з педагогіки, з іншого боку – для відпрацювання педагогічної техніки, вироблення умінь оперувати цими знаннями у практичних ситуаціях. Це вимагало внесення таких завдань, які б розширили теоретичні знання студентів і несли б диференційований підхід. Наприклад: узагальнення педагогічного досвіду вчителя-предметника при проходженні педагогічної практики у базових школах міста; підготовка доповідей на наукову студентську конференцію; письмовий аналіз запропонованих педагогічних ситуацій; вивчення, конспектування й аналіз психолого-педагогічної літератури; розробка варіантів і захист рольових та ділових ігор; проведення мінідосліджень у школах та інших навчально-виховних закладах; рецензування творчих робіт студентів і захист їх на підсумкових наукових конференціях.

На заняттях з курсів педагогічних дисциплін у Криворізькому державному педагогічному університеті використовуються різні способи проходження діагностичних технологій:

- за часом (початковий, поетапний контроль, поточний, підсумковий);
- за характером (суб'єктивний, об'єктивний);
- за формою (усний, письмовий);

- за масовістю (індивідуальний, фронтальний, груповий);
- за використанням технічних засобів навчання (безмашинний, комп'ютерний);
- за контролюючими особами (викладач, взаємоконтроль, самоконтроль).

Головна мета технологій діагностування – це встановлення зворотнього зв'язку в системі “викладач - студент”; керування процесом навчання студентів; формування навичок і умінь, їх коректування й удосконалення, систематизація знань. Важливо проводити діагностування студентів систематично, правильно організувати й спланувати на занятті проведення даних методик. Одним із питань, яке стоїть при системі діагностування знань студентів, є критерії і показники балів оцінювання успішності, якість знань, умінь майбутніх спеціалістів.

У розробці критеріїв знань, умінь, а також оцінки ми бачимо подальшу свою роботу над цією проблемою.

Т.М.Гусак, О.Г.Малінко

ВИКОРИСТАННЯ МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Стаття посвячена використанню модульно-рейтингової системи в процесі вивчення іноземних мов. Аналізуються задачі і цілі модульно-рейтингової системи навчання.

The present article deals with the question of using module-rating system during foreign language learning process.